D·N
18/11 1954

Vårt försvar och vår utrikespolitik

I interpellationsdebatten om atomvapensfrågan i våras framfördes med sedvanlig taktfasthet följande satser: Vi kan inte skaffa oss atombomber, vi skall inte genom anknytning till Västerns försvarsgemenskap försäkra oss om bistånd, vi skall likväl med all kraft göra motstånd mot varje angrepp. Att vår motståndsvilja beträffande med sådan styrka var gläd jande. Men intrycket kunde inte undgås att de heroiska orden om vår ståndighet tjänade att överskyla oviljan att i de centrala punkterna stärka vår försvarskraft. Utan tillgång till de stridsmedel som de oljämförlig viktigaste måste även den inre motståndskraften försvagas — motståndsviljan betingas av motståndsförmågan, och ingenting är viktigare för den inre frontens fasthet än förvissningen om att allt göres som kan göras för att stärka vårs militära resurser. Den motsättning som förelåg mellan de deklarerade satserna sökte man på vissa håll häva genom illusionsbildning; resolutioner antogs för förbud mot atomvapen, trots att de resolverande rimligen måste inse att ett effektivt sådant förbud är lika otänkbart som en ransering av statsgränserna.

Militärledningens utredning går ut på att genom handling i ett hänseende undanröja motsättningen; den kräver anskaffande av taktiska atombomber. Men utredningen klarlägger tillika hur stora svårigheterna och farorna är, även om detta krav beviljas. Möjligheter att avvärja förhärjande bombanfall saknas, därför att en stat som Sverige inte kan hålla tillräckligt starka offensiva luftstyrkor; på den punkten hjälper inte den taktiska atombomben. Så länge vi inte ens har dettа stridsvapen är en invasion, rättare en ockupation av Sverige, knappast möjlig att hindra. Ja, även om dessa vapen anskaffas, högst man från att delar av landet successivt, helst enligt i fredstid fastställda planer, skall uppges åt erövraren — vad en sådan totalitär ockupation innebär vet vi. I sista hand ställs det framhåller militärledningen klart och öppet, vårt hopp dock till hjälpen utifrån: hela den strid vi skall föra tänkes som uppehållande, och reträtten kan avbrytas först när undsättningen från väster kommer.

Hela denna tänkegång visar hur våra försvarsmöjligheter på ett avgörande sätt försvagas genom vår isolering. En överenskommen och förberedd hjälp skulle i varje fall i vilodig grad öka utsikten att avvärja den strategiska bombningen, att slå tillbaka invasionsförsök, att undgå upplösvandet av svenska områden. Konsekvenserna av vår svagshet äkar tillika, självfallet, själva anfallsrisken. Vårt geografiska läge gör det överväldigande sannolikt att vi indras i ett stopkrig. Och vår svaghet, vår allianslöshet, ökar risken för att en militär aktion riktas just mot oss; militärledningen understryker rent av att risk finns för att vår isolering leder till att anfallet först riktas mot oss. Vår förmåga att försvara oss och därmed vår möjlighet att inte bli angripna skulle i utomordentlig, i avgörande grad förbättras genom att vi i någon form

Jordbruket i Stadshuset

Ju mer kartellfrågorna diskuteras, desto bättre. Skall de konkurrenshämmande bindningarna lossas, är den offentliga kritiken nödvändig. Därför var det ingen lyckostad till när Stockholms stadsfullmäktige ägnade tre timmar åt att diskutera de skadliga konsekvenserna av kartell- och monopolbildningarna. Det framgick av debatten att stadens nämnder och styrelser har anledning att energiskt bevaka skattebetalarnas intressen på de områden där konkurrensbegränsande avtal förelägger. Stadsfullmäktige antog också ett uttalande om vikten av detta. Om det sedan skall ske genom att berörda nämnder och styrelser tar direkt kontakt med de stalliga näringsfrihetsorganen eller en särskild tjänsteman skall avdelas för uppgiften är en lämplighetsfråga om vilken meningarna naturligtvis kan vara delade.

Debatten fick ett pikant inslag genom att även jordbruksmonopolen kom på tapeten. Borgarrådsberedningens majoritet hade i sitt uttalande med hänvisning till jordbrukspolitiken understrukit vikten av att staten icke förde en ekonomisk politik som hindrade uppkomsten av fri konkurrens och prisrörlighet. Det var mot än de socialdemokratiska borgarråden kunde svälja. I en särskild reservation framhöll de att den nuvarande jordbrukspolitiken var nödvändig för att kära landets försörjning under kristid — en motivering som alldeles saknar anknytning till verkligheten och är lika slapp som om den vore hämtad ur en bondeförbundstidning.

I debatten gick luften ur de socialdemokratiska kartellbekämparna när jordbruksmonopolen kom på tal. I stället för att brännmärka den hänsynslösa prispolitik som Mjölkcentralen bedriver gentemot stadens skolor och sjukhus försökte byråchefen Carbell att lägga ansvaret på skol- och sjukhusborgarråden. Vad har dessa för maktmedel gentemot ett monopol som på egen hand kan diktera priserna? Skulle staden sluta att köpa mjölk till skolbarn och sjuka? Hr Carbells undfallenhet för Mjölkcentralen kom även fram i ett annat sammanhang när han ifrågasatte resultatet av den vetenskapligt kontrollerade undersökning som folkskoledirektionen gjort av mjölkens hygieniska kvalitet. Det föreföll som om han mera litade på ett yttrande av Mjölkcentralen. Antingen är hr Carbell mer än lovligt naiv eller också mer än lovligt beskäftig — det går an att välja.

Inom näringslivet har en hel del gjorts för att genom självsanering få bukt med kartellerna, men dylika åtgärder har låtit vänta på sig inom jordbruket. På sistone har emellertid vissa ansatser kunnat noteras — tydligen under intryck av den offentliga kritiken. Monopoluttredningsbyrån har nyligen fått meddelande från Kronobergs läns slakteriförening att man mjukat upp ett tiotal avtal i de mest diskutabla punkterna. Efter ingripande från näringsfrihetsombudsmannen har en fem sex avtal annullerats. Totalt är det inte mycket, men vi noterar ändå som en händelse att "godsägaren med kvasten" till sist kommit i rörelse. Den socialdemokratiska skyddsvakten har hela tiden fungerat utmärkt — som nu i Stadshuset — men trots detta har monopolherrarna tvingats till en viss anpassning. Det visar kritikens betydelse.

En rysk folkrättsexpert har i Stockholm

— som han besökt i egenskap av medlem av någon "kulturdelegation" — bland annat haft ett sammanträffande med utrikesminister Undén. Enligt uppgift i den polska radion skulle den rättslärde professor Kusjevnikov efter samtalet med hr Undén ha konstaterat att det råder "en påtaglig överensstämmelse mellan sovjetisk och svensk uppfattning i mellanfolkliga rättsfrågor". Man har svårt att tänka sig att mera grotesk uttalande. De mellanfolkliga rättsfrågor som under senare år varit aktuella för de bägge regeringarna — i samband med nedskjutningen av ett par svenska flygplan och den godtyckliga utvidgningen av det ryska territorialvattnet i Östersjön — har visat hur i verkligheten ett svalg är befäst mellan svensk och sovjetisk rättsuppfattning. Man utgår från att hr Undén klarlagt detta enkla sakförhållande för sin ryske besökare och att det för sig om en grov förvanskning från hr Kusjevnikovs sida, en förvanskning som väl bland annat är avsedd att passa ihop med de i Moskva nyligen proklamerade "svensk-sovjetiska vänskapsveckorna".

Vid interpellationen

i Vilkunsaffären sade sig hr Undén vara "skeptisk" beträffande möjligheten att komma till någon klarhet om den lucka genom vilken svenskt diplomatiskt material enligt hr Vilkuna kommit till finska myndigheters kännedom. Vad som skett låg ju också så långt tillbaka i tiden; det föreföll som om utrikesministern skulle ha funnit att bara tidsavståndet gjorde en undersökning utsiktslös. Man vill hoppas att JK eller rättare den eller de utredningsmän som JK väntas tillsätta inte kommer att gå till verket i den övertygelsen att intet resultat kan nås som satt sin prägel på hr Undéns svar på hr von Friesens interpellation.

PRESSGRANNAR

Den svenska reaktionen med anledning av professor Vilkunas avslöjanden har föranlett en kommentar i tidskriften Uusi Kuvalehti, vilken tidigare publicerat professor Vilkunas artiklar. Kommentaren är signerad Veljenpoika; enligt uppgift skall statsminister Kekkonen under denna signatur medarbeta i Uusi Kuvalehti. Man hade väntat sig, skriver Veljenpoika, att professor Vilkunas avslöjanden skulle föranleda ett eller annat kåseri i den svenska pressen och fortsätter:

Men man kunde inte föreställa sig att det råder sådan brist på nyheter där att man kring en sådan liten sann historia sätter i gång ett väsen precis som om ett krig skulle vara förestående. Professor Vilkunas telefonledningar lär ha varit heta både dag och natt — största delen av telefonsamtalen har kommit från tidningsredaktionerna i Sverige, tidningsmännen har flugit, herrar har interviuats och när man inte fått stoff till historier har man kokat ihop den själva. Även Väst-Ivan eller minister Westman har interviuats, vilken nu är Sveriges sändebud i Paris — förlåt ambassadör.

Hr Westman sägs vara "uppskattig"; han frågar nu, heter det vidare, varför finnarna när de fick tid på sig reporter inte tog vara på de bloka råd som de innerhåll, så hade kanske många av de olyckor som senare drabbade Finland kunnat undvikas:

Där ser vi sålunda, att man i Sverige fortfarande lever i den villfarelsen, att de tack vare sin statsskicklighet klarade sig undan kriget. Var fanns den där statsskicklighets då, när Hitler beslutade att transportera sina "permittenter" genom Sverige?

Man kan knappast uttrycka sig tarvligare. Det kan erinras om hur t. ex. Nya Pressen tidigare framhållit att "Westman må ha tett sig hur obelevärn som helst för vår tyskorienterade utrikesledning politik, men utvecklingen bekräftade hans bedömnings riktighet".

Landstingen är för små för att på egen hand klara den specialiserade sjukvården. Medicinalstyrelsens chef har därför lagt fram en regionplan, enligt vilken specialistvården skall bäras upp av större enheter än landstingen. Västerbottens-Kuriren (fp) hoppas på ett positivt resultat av landstingens prövning:

Det kan givetvis väcka vissa betänkligheter, att de enskilda landstingen skulle i viss mån uppge sin nuvarande suveräna ställning som huvudmän för den slutna kopplingen sjukvården och ingå som delägare i en fast organiserad region. Men här som alltid får man väga fördelar och nackdelar mot varandra. Utskillnet talar för, att man bättre och snabbare skall kunna ordna specialistsjukvården genom sådant samarbete än genom konkurrens om kliniker och specialister.

Förslaget verkar vid första påseende utomordentligt rationellt och lär ingenstädes på något avgörande sätt komma att ingripa i de olika landstingens egen planering, skriver Eskilstuna-Kuriren (fp):

Däremot är det uppenbart, att det i längan mån och på ett vitalt område påverkar den integritet, i vars tecken landstingen fastskrivit så stora ting, och som de hittills svartjuktt slagit vakt om. De bli sammanförda i stora block och därmed försvinner i rationaliseringens namn en del av deras självständighet. Och samtidigt förutsätter man, också i rationaliseringens namn, att provinsiallärarorganisationen och sinnessjukvården skall överga till landstingen, det vill säga splittras i mindre enheter. Någon motsättning ligger det inte i och för sig i detta, men troligen kommer åtskilligt, som inte sades vid kongressen, att sägas då medicinalstyrelsens planer komma in i ett avgörande skede.

Med tanke på hur specialistvården slipat efter även i de största länen — exempelvis Stockholms — förefaller ett samarbete mellan landstingen ofrånkomligt.

Begreppet "arbetarkultur" har avlivats av redaktör Björk i Norrländska Socialdemokraten, och i mycket har han rätt, anser Arbetet (s):

Naturligtvis ligger det många gemenamhetens samningar i den av Paul Björk utförlade diskussionen över det så ofta alentestenmässigt missbrukade begreppet "arbetarkultur". Vare sig nu detta felaktigt påkärlrade konstrukter med motivval ur arbetslivet eller de litterära verk som också sökt sig till denna relativt nyuppdäckta motivkrets. Så långt har vill hr Björk obetingat rätt när han svänger sitt gissel över så primitiva definitioner av det begrepp han vill utreda. Men är det verkligen hela sanningen?

Isungeer sig ordens ändå inte en smula betänksamhet vid närmare eftertanke; en betänksamhet som gäller rättvisan, eller ej i att se begreppet arbetarkultur begränsat till endast de ytringar hr Björk fört på tal. En endlig ordning — ordbokskvarstående av begreppet kultur — som sedan utmönes tider förhehållit och prövligtvist fått kravda helt enkelt tin motsats för att motsvara sin egen mening, om man nu kan uttrycka saken så paradoxalt.

Dunkelt tänkt och dunkelt uttryckt.

I sista hand är det endast bytesbalansens utveckling som kan ge ett definitivt svar på frågan om vår ekonomiska politik har varit alltför expansiv, skriver professor Montgomery i Ekonomisk Revy. Vi

Riksdagssammanträden

Torsdagen den 18 november 1954

Statsutsk. 2:a avd. kl. 10.00

Halvt inteckningslån till räklararvode

En 54-årig fastighetsmäklare och sakförare i Stockholm, som ordnade ett inteckningslån åt en ryttmästare och för över halva inteckningslånet i arvode för att han förmedlat det, åtalades på onsdagen för grov förskingring.

Ryttmästaren som är bosatt i Umeå uppdrog åt fastighetsmäklaren att ordna ett inteckningslån på 12.000 kr. på en ryttmästaren tillhörig fastighet i Saltsjöbaden. Mäklaren gick till en bank och lånet ordnades omgående. Till ryttmästaren underlät emellertid mäklaren att redovisa 7.200 kr. av de 12.000 kr.

Ryttmästaren gjorde anmälan till polisen och mäklaren har vid förhör sagt att de pengar han behöll utgjorde arvode för att han ordnade lånet. Mäklaren beskrider att han förfarit brottligt.

Bättre belysning i Tantolunden

Tantolunden skall få bitet bättre belysning sedan polisen klagat över svårigheterna att hålla efter en del personer, bl. a. homosexuella element, som brukar ge sig dit efter mörkrets inbrott. Polisen begärde fler lampor, gatukontoret ansåg att antalet rickte med hänsyn till att så få människor passerar parken när det är mörkt. Men man har bytt ut lamporna mot starkare, och nu skall man också gallra trädbeståndet så att det blir ljusare även vid sidan av vägarna.

Bättre gatubelysning skall man också få utefter några huvudgator i ytterområdena. De som nu står i tur att få fler ljuspunkter är Sockenvägen, Arstavägen, Blickvägen och Sparbankvägen. 87.000 kr. kostar denna upprustning.

"Tonlettvagn" anskaffas

Vidare beslöt man från Tyskland köpa en kabinettvagn, dvs. en vagn med toaletter för män och kvinnor som är flyttbar och kan fungera med egna vattentankar eller via anslutning till vatten- och avloppsnätet. Vagnen, som är en nyhet för Sverige, beräknas kosta omkring 60.000 kr. Genom förvärvet kan man ordna bättre toalettmöjligheter vid tillfälliga festplatser och utställningar.

måste undvika lönehöjningar som hringar bytesbalansen på glid. Bostadsbyggandet får inte hållas på för hög nivå på bekostnad av de industriella investeringarna:

Skulle utvecklingen gå i den riktningen, är det utan tvivel en politik som kan få egynnsamma verkningar på vår betalningsbalans, detta just i ett ögonblick då, tack vare den partiella friletningen gentemot dollarområdet, den utländska konkurrensen för vår industri kan väntas bli mera intensiv än förut. I en sådan situation skulle det snarast vara anledning att ge de industriella investeringarna en prioriterad ställning i förhållande till bostadsbyggandet. Skulle man inte lyckas förhindra en för konkurrenssynpunkt betänklig lösning av lönefrågorna, är det uppenbarligen ännu mycket större anledning att sörja för att näringslivets möjligheter till rationalisering åtminstone inte minskas.

DAGENS NYHETER

TIDELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för riksantal: 22 40 20
Telegramadress: Dagenshäder
Postgiro-/1616 (för annonser)
nummer 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten
(Träffas säkrast kl. 12.30—14.30)
Politisk huvudredaktör:
Leif Ahlberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Hedman

Dagens Nyheters Aktiebolag:
Verkst. direktör: Helge Hellberg

PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan

Stor-Stholms övriga tätortsområde	landet
Månad ..... kr.	6:50 6:—
Kvartal .... kr.	19:— 17:50
Halvår ..... kr.	37:50 34:50
Helår ..... kr.	75:— 69:—

ANNONSPRISLISTA
daterad 1/1 1954 tillhandahålles på begäran.

Från starten nr 30170

Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1954

30 uppfinnare fick 95.700 kr.

Svenska uppfinnarkontorets representantskap hade förmöte på onsdagen under ordförandeskap av direktör Albin Johansson. Omkring 1.500 personer har under det gångna verksamhetsåret önskat råd angående någon uppfinning. Kontoret har besvarat 3.000 skriftliga förfrågningar från skilda delar av landet i liknande ärenden.

275 uppfinnare har biträtts med patentansökningar och svaromål. Ur det statsanslag som kontoret disponerar för att hjälpa uppfinnare med experiment, tillverkning av försöksmodeller, provningar m. m. har 95.700 kr. delats ut till 30 uppfinnare.

Till styrelseledamöter från näringslivets sida valdes direktör Vilhelm Nordström, professor Ragnar Woxén, godsägare Nils Sahlström och ingenjör Sture Grönblad. De av staten utsedda styrelseledamöterna är generaldirektör Gunnar Aste, ingenjörsrådet Henning Frandén och överingenjör Bengt Thorkjörnson.

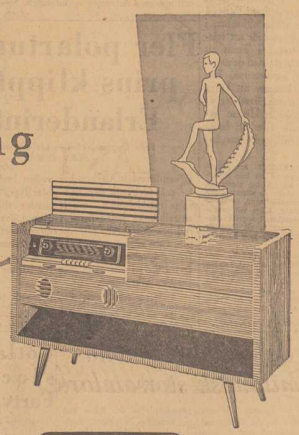

EN NY TID
med ny teknik och ny formgivning har radikalt ändrat radiomottagaren från i går. Ultrakortvågen har börjat komma med kristallklar, störningsfri mottagning. Och nu har 3D-klang kommit. Grundig har här gjort historia med sina högtalarkonstruktioner, som likformigt fördelar diskant och bas och gör lyssnandet till en upplevelse.

Detta är musik! Hela rummet blir musik med Grundig 3D-klang. — Av det radio ni blir? — ni är mitt i orkestern, mitt i musiken; den omger er. Ren, rik och levande. När hörde ni någonsin naturligare ljud, ens med en symfoni- eller lanzorkester framför er på estraden?

sonoprodukter
Stockholm • Göteborg

GRUNDIG
RADIO med UKV
BANDSPELARE
TELEVISION

Kom med Grundig till musikens och händelsernas värld! Nya djärva former gör såväl golvmöblerna som bordsapparaterna till en ögonfröjd. Hos er radiohandlare är ni hjärtligt välkommen till en demonstration av vad Europas största radio- och bandspelarfabrik har förmått skapa.

Tar Ni av sparkapitalet

till levnadskostnader och skatter? Köp då snarast en livräntеförsäkring i **RKA**.
Vad Ni vinner därmed, skall vi gärna tala om för Er.
Premier kan inbetalas när som helst och med valfria belopp.

Sänd in kupongen för vidare upplysningar!

Ränte- och kapitalförsäkringsanstalten

PENSIONSFÖRSÄKRING **RKA** KAPITALFÖRSÄKRING

Grundad 1850 — Omslutning 113.000.000 kr.

Huvudkontor: Stockholm — V. Trädgårdsgatan 2 — Tel. 10 01 60, 11 93 90
Avdeln. kontor: Göteborg — V. Hamngatan 2. — Tel. 17 00 33
Lund — Kungsgatan 2 — Tel. 174 71
Malmö — Österleggatan 13 — Tel. 73

Till Ränte- och kapitalförsäkringsanstalten V. Trädgårdsgatan 7, Stockholm.

Jag är intresserad av närmare upplysningar om Edra försäkringar.

Namn .....

Adress .....

Postadress .....

SAXYLLE
TYG MED BETYG

Årets sjöroman, dessutom svensk och baserad på verkligheten!

Börje Heed
SOS... Ningpo

"Händelser mättade av spänning löper tätt som märkena på en lodlina."
Aftonbladet

"Heed skriver så att man bokstavligt känner lukten av smörjolja och svettraggar."
G. Mullers i Aftonbladet.

Pris häft. 18:50, inb. 23:50
NILOÉ

BY APPOINTMENT TO THE LATE KING GEORGE VI.
Red Hackle
Scotch Whisky Nr 445 1/1 29:—, 1/2 15:40

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.